

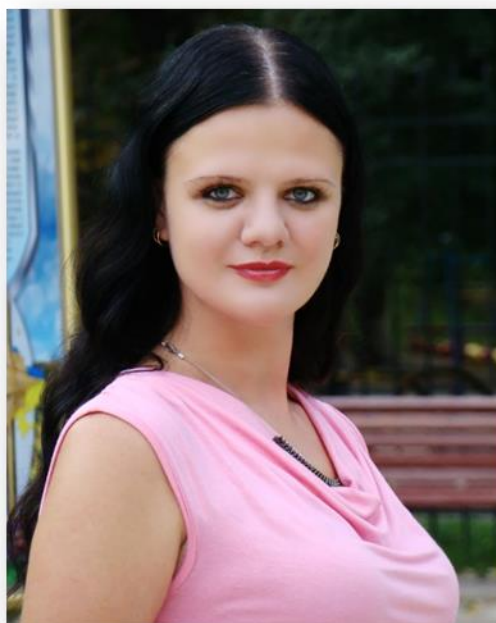
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Київський інститут залізничного транспорту
Факультет «Управління залізничним транспортом»
Кафедра «Філософії та історії науки і техніки»

Затверджую

Завідувач кафедри філософії
та історії науки і техніки

В.М. Гамалія

Протокол № 9 від 27 квітня 2022 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Доктор історичних наук, доцент ПИЛИПЧУК Оксана Олегівна
E-mail	Oksanapilipchuk78@gmail.com
Навчальна дисципліна	Природоохоронне законодавство
Офіційна назва освітньої програми	Екологія транспортної інфраструктури
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 «Екологія»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	5
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Вибіркова

Мета вивчення дисципліни	Мета викладання дисципліни полягає у вивченні студентами сукупності еколого-правових норм, що регулюють екологічні відносини в суспільстві з метою охорони життя та здоров'я громадян, захисту їх екологічних прав і свобод. Рационального природокористування і забезпечення якості навколишнього середовища. Освоєння дисципліни дозволить майбутнім фахівцям набути необхідний рівень знань для правової оцінки екологічно небезпечних ситуацій, що виникли. Або можуть з'явитися.
Інтегральна компетентність	Здатність особи розв'язувати складні задачі і проблеми транспортної галузі у сфері транспортних систем і технологій та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог
Загальні компетентності	ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК02. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові) компетентності	ФК1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. ФК4. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства. ФК10. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень. ФК13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами в транспортній галузі.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. Науково-теоретичні засади природоохоронного законодавства

Тема 1. Основні засади екологічного права

Історичні аспекти правового регулювання відносин в системі «суспільство – природа». Правові екологічні засади в Конституції Пилипа Орлика, Зведенні законів Російської імперії, Першому Універсалі Української Центральної Ради, Конституції УРСР, Конституції України. Навколишнє природне середовище та його складові в законодавчій системі.

Тема 2. Поняття екологічного права

Поняття екологічного права. Принципи природоохоронного законодавства. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища. Суб'єкти правової охорони навколишнього природного середовища. Методи екологічного права.

Тема 3. Джерела екологічного права

Основні положення про джерела права. Система джерел права у галузі екології. Законодавчі акти, що переважно регулюють природоресурсні відносини. Законодавчі акти, що регулюють природоохоронні відносини.

Тема 4. Право власності на природні об'єкти

Основні положення про право власності. Право власності в галузі екології. Поняття, зміст і форми права власності на природні об'єкти. Конституційні основи права власності на природні ресурси. Право державної, комунальної, приватної власності на природні ресурси. Виникнення, зміна та припинення прав на природні ресурси.

Тема 5. Поняття та види права природокористування

Загальні положення про використання природних ресурсів. Розмежування загального і спеціального використання природних ресурсів. Об'єкти і суб'єкти права природокористування. Природних ресурсів загальнодержавні та місцевого значення. Законодавча база у галузі використання природних ресурсів.

Тема 6. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення

Екологічне правопорушення. Склад екологічного правопорушення. Види екологічного правопорушення. Санкції проти суб'єктів еколого-правової (превентивної) відповідальності. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Дисциплінарна відповідальність. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність. Майнова відповідальність

Модуль 2. Природоохоронне та природоресурсне законодавство

Тема 7. Правові основи організації охорони навколишнього природного середовища

Екологічні права та обов'язки громадян. Повноваження рад у галузі охорони навколишнього природного середовища. Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Спостереження, прогнозування, облік та інформування в галузі навколишнього природного середовища. Нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища. Контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища. Регулювання використання природних ресурсів. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Заходи щодо забезпечення екологічної безпеки. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні надзвичайні екологічні ситуації..

Міжнародні відносини України у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 8. Правова охорона атмосферного повітря

Нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Заходи щодо охорони атмосферного повітря. Дотримання вимог щодо охорони атмосферного повітря під час проектування, будівництва та реконструкції підприємств та інших об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосферного повітря. Контроль у галузі охорони атмосферного повітря. Державний облік та моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. Міжнародні відносини в галузі охорони атмосферного повітря.

Тема 9. Правовий режим дій в умовах надзвичайних ситуацій

Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Сили цивільного захисту. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Запобігання надзвичайним ситуаціям. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Підстави та порядок оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації, зміна меж території зазначеної зони. Забезпечення правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації. Визнання юридичних та фізичних осіб потерпілими від надзвичайної екологічної ситуації та відшкодування заподіяної їм шкоди. Відповідальність за порушення правового режиму в зоні надзвичайної екологічної ситуації.

Тема 10. Правова охорона лісів

Поняття ліс. Поняття та види лісових ресурсів. Поняття та види лісових ділянок. Правове регулювання приватної власності на ліси. Права на ліси. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Організація лісового господарства. Функціональний поділ лісів. Встановлення віку стиглості деревостанів, норми використання лісових ресурсів. Лісовпорядкування. державний лісовий кадастр та облік лісів. Ведення лісового господарства. Використання лісових ресурсів. відтворення лісів. Охорона і захист лісів. економічне стимулювання заходів з відтворення лісів. Відповідальність за порушення лісового законодавства

Тема 11. Правова охорона водного фонду

Державне управління і контроль у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. Контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів. Водокористування. Експлуатація водогосподарських систем. Користування річками. Прикордонні води. Водні об'єкти, що зазнали радіоактивного забруднення. Охорона вод. Водні об'єкти природно-заповідного фонду. Запобігання шкідливим діям вод та аваріям на водних об'єктах і ліквідація їх наслідків. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Тема 12. Правова охорона надр

Надання надр у користування. Права та обов'язки користувачів надр. Плата за користування надрами. Геологічне вивчення надр. Проектування, будівництво і введення в експлуатацію гірничодобувних об'єктів, а також підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Користування надрами для розробки родовищ корисних копалин і для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Охорона надр. Відповідальність за порушення законодавства про надра.

Тема 13. Правовий режим охорони природно-заповідного фонду

Управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду. Режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Природні заповідники. Біосферні заповідники. Національні природні парки. Регіональні ландшафтні парки. Заказники. Пам'ятки природи. Заповідні урочища. Ботанічні сади. Дендрологічні парки. Зоологічні парки. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Науково-дослідні роботи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду. Економічне забезпечення організації і функціонування природно-заповідного фонду. Порядок створення й оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду, контроль за додержанням їх режиму. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд

Тема 14. Правовий режим курортів та рекреаційних зон

Створення та розвиток курортів. Використання природних лікувальних ресурсів. Організація лікування та обслуговування на курортах. Економічне та фінансове забезпечення організації та функціонування курортів. Санітарна охорона курортів. Моніторинг і кадастр природних територій курортів. Органи, що здійснюють управління у сфері діяльності курортів, та їх повноваження. Відповідальність за порушення законодавства про курорти.

Тема 15. Правова охорона рослинного і тваринного світу

Використання природних рослинних ресурсів. Відтворення природних рослинних ресурсів. Охорона рослинного світу. Інтродукція, акліматизація, селекція рослин та ботанічні колекції. Контроль у галузі охорони, використання та відтворення рослинного світу. Використання об'єктів тваринного світу. Охорона тваринного світу. Контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Мета: ознайомлення із теоретичною і законодавчою базою з природоохоронного законодавства і отримання навичок у пошуку відповідей в законодавстві, користування юридичною формулою.

Завдання:

- ознайомлення з теоретичною частиною, відповіді на контрольні питання;
- ознайомлення з джерелами права інтелектуальної власності;
- вирішення задач.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	<p>ПРН-07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.</p> <p>ПРН-08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.</p> <p>ПРН-15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>ПРН-20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.</p> <p>ПРН-24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
-------------------------------	---

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 40 балів Проміжний контроль - 40 балів Підсумковий контроль – (залік) - 20 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).	
Підсумкові бали навчальної дисципліни контролем	= Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без

			помилкою або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
			«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст

1-20		F	курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
------	--	---	--

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. "Правовий уклад та конституції відносно прав і вольностей Війська Запорозького, укладені між ясновельможним паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорозького, і генеральною старшиною, полковниками, а рівно ж і самим Військом Запорозьким, схвалені обома сторонами і скріплені найяснішим гетьманом на вільних виборах урочистою присягою року Божого 1710 квітня п'ятого дня у Бендерах" від 05.04.1710.
2. Універсал Української Центральної Ради до українського народу, на Україні й по-за Україною сущого" від 10.06.1917. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2007. 09. №3.
3. Універсал Української Центральної Ради" від 07.11.1917.
4. Конституція України від 20.04.1978.
5. Декларація про державний суверенітет України № 55-ХІІ від 16.07.1990. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31 (31.07.90). Ст. 429.
6. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. 23.07.96. Ст. 141.
7. Закон УРСР "Про охорону навколишнього природного середовища" № 1264-ХІІ від 25.06.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41 (08.10.91). Ст. 546.
8. Закон УРСР "Про охорону навколишнього природного середовища" № 1264-ХІІ від 25.06.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41 (08.10.91). Ст. 546.
9. Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» № 142-ХІІ від 03.08.1990. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 34 (21.08.90). Ст. 499.
10. Закон України «Про землеустрій» № 858-IV від 22.05.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36 (05.09.2003). Ст. 282.
11. Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» № 142-ХІІ від 03.08.1990. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 34 (21.08.90). Ст. 499.
12. Закон України «Про землеустрій» № 858-IV від 22.05.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36 (05.09.2003). Ст. 282.
13. ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1991, № 41, ст.546.
14. Науково-практичний коментар Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", прийнятого 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ зі змінами і

доповненнями, станом на 09.02.2006 / за заг. ред. О.М. Шуміла. Х.: Фактор, 2006. 592 с.

15. ЗУ «Про охорону атмосферного повітря». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992, № 50, ст. 678.
16. Науково-практичний коментар Закону України "Про охорону атмосферного повітря"; за ред. Г.І. Балюк; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К.: Юрінком Інтер, 2011. 328 с.
17. ЗУ «Про зону надзвичайної екологічної ситуації». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2000, № 42, ст. 348.
18. Кодекс цивільного захисту. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013, № 34-35, ст. 458.
19. Водний кодекс. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1995, № 24, ст. 189.
20. Науково-практичний коментар Водного кодексу України; за заг. ред. Н.Р. Кобецької. К.: Юрінком Інтер, 2010. 360 с.
21. Кодекс України про надра. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 36, ст. 340.
22. ЗУ «Про природно-заповідний фонд» *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1992, № 34, ст. 502.
23. ЗУ «Про курорти». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2000, № 50, ст. 435.
24. ЗУ «Про рослинний світ». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1999, № 22-23, ст. 198)
25. ЗУ «Про тваринний світ». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2002, № 14, ст. 97)
26. Лісовий кодекс. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 17, ст. 99.

Базова

1. Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва О.Ю. Екологічне право України: Навч. посібник. К.: Атіка, 2000. 216 с.
2. Балюк Г.І. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини): Навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.
3. Гетьман А.П. Екологічне право. Харків: Право, 2022. 552 с.
4. Екологічне право в запитаннях та відповідях: навч. посіб. / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, В.Л. Бредіхіна та ін.; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. 208 с.
5. Екологічне право України: підручник для студ. вищих навч. закладів / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.»; за ред. І. І. Каракаша. Одеса: Фенікс, 2012. 788 с.
6. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Вид-во «Юрид. думка». 2008. 720 с.
7. Екологічне право України. Загальна частина: підручник / М. В. Краснова, Ю.А. Краснова. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.
8. Екологічне право України. Загальна частина: навч. посіб.; за заг. ред. О. М. Шуміла. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 292 с.
9. Екологічне право України. Навчальний посібник. 2-е видання: доповнене та перероблене / Л.О. Бондар, В.В. Курзова. Вид-во «Бурун Книга». 2008.
10. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник / Балюк Г.І. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 192 с.
11. Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці): підручник. Харків: Право, 2015. 342 с.
12. Екологічне право: підручник. Право, 2019. 552 с.

13. Каракаш І.І. Екологічне право України. Київ: Фенікс. 2012. 788 с.
14. Кобецька Н.Р. Екологічне право України: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2007. 352 с.
15. Кобецька Н. Екологічне право України. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 350 с.
16. Коваленко Ю.Л. Природоохоронне законодавство та екологічне право. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2016. 108 с.
17. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. 191 с.
18. Малишко М.І. Екологічне право України: Навч. посібник. К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2001. 392 с.
19. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / авт. кол.: Г.І. Баллок, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук та ін. ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К : Юрінком Інтер, 2010. 368 с.
20. Рябець К. А. Екологічне право України. Київ: "Центр учбової літератури", 2009. 438 с.

Допоміжна

1. Бевзенко Б.М. Природно-заповідний фонд України як об'єкт державного управління. *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2003. Вип. 19. С. 276-281.
2. Бобкова АГ. Правове забезпечення рекреаційної діяльності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. ... 12.00.04; 12.00.06. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2001. 19 с.
3. Гетьман А.П. Доктрина екологічного права та законодавства України: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.
4. Григор'єва Т.В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: монографія. Х.: Право, 2011. 176 с.
5. Кірін Р.С. Поняття надр: еколого-правові аспекти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2001. Вип. 44. С. 47-54.
6. Ковтун О.М. Правові аспекти охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., 2008. 16 с.
7. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Європейське право навколишнього середовища: Навч. посібник. Львів, 2004.
8. Олійник О. Правове регулювання охорони надр за законодавством України (окремі аспекти): монографія; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Хмельниц., 2011. 140 с.
9. Патlachук О.В. Природоохоронні доктрини в системі джерел права. Київ: Фенікс, 2018. 148 с.
10. Попов В. Правові проблеми використання і охорони рослинного світу. *Право України*. 2000. № 1. С. 51-53.
11. Сурілова О. (Плотнікова) Актуальні питання екологічної відповідальності за порушення законодавства про використання і охорону надр. *Право України*. 2001. № 5. С. 81-84.
12. Шершун С. Право власності на ліс. *Право України*. 2004. № 12. С. 75-79.